

meddele Deres Excellence, at Ministeriet i det Hele maa tiltræde den af Dem saaledes fremfattede Anskuelse, skulde man behageligt anmode Dem om at foranstalte det Fornødne til Berigtiggelsen af de herester uretligt bestaaende Brugsforhold paa de vedkommende Godser." Der er altsaa en ren og klar Udtalelse fra Indenrigsministeriet, som stemmer med den retlige Opfattelse af Forholdet, som jeg har troet var den rigtige. Det var mig særdeles kjært at finde denne Skrivelse; thi deri fandt jeg en Bekræftelse paa, at det ikke var en Skuffelse, naar jeg troede, at der ikke nogenstunde i den Tid, jeg selv havde haft den Ære at være Indenrigsminister, var blevet forelagt mig en Sag, hvori dette Spørgsmaal var kommet frem, og som paa nogen Maade kunde have givet mig Grund til at antage, at der var nogen Tvivl i denne Henseende. Det stod som sagt for mig fra tidligere Tid, og medens jeg havde den Ære at være Indenrigsminister, som en given Sag, at den Anskuelse, der saaledes er udtalt i 1861, maatte være den, der stemte med hele den gamle retlige Tradition. I saadanne Spørgsmaal, hvor der ikke er Tale om Fortolkning af enkelte Lovbuds Bogstav, men om den retlige Betragtning, som gaar igjennem en betydningsfuld Lovgivningsperiode, er det naturligvis af megen Bægt at vide, hvad saadanne Mænd sige, som i lang Tid have været de naturlige Repræsentanter for den hele administrative Tradition i sige Spørgsmaal. Da jeg derfor hørte, at denne Sag senere var bleven Gjenstand for forskellige Opfattelser, saaldt det mig ind at henvende mig til den Mand, som nu vel blandt de Levende maa betragtes som den, der nærmest kan siges at være den tilbagestaaende Repræsentant for Traditionen i denne Retning, nemlig Geheimeraad Unsgaard. Der er ikke nogen Aulevende, der i den Grad kan siges at have haaret den gamle Rentekammertradition over i Administrationen efter Grundlovens Tilblivelse i 1849, og i det Svar, som jeg havde den Glæde at modtage fra ham, udtalte han sig ganske i den Retning, som jeg ventede, nemlig at han ikke havde kjendt Noget til den nye Theori, hvorefter man skulde kunne fritage en stor Del Bondejord for Fæ-

stepligten ved Bøndergaardens Udstykning. — Jeg er bleven gjort opmærksom paa, at Nogle have ment, at man af en ældre Dom, en Høiesteretsdom for den Tid, skulde kunne ulede et andet Resultat. Jeg er ikke istand til at se, at man med Føie har paa-beraabt sig denne Høiesteretsdom, saaledes som ffet er. Skulde der kunne nævnes andre Domme, kan det jo muligt være en anden Sag; jeg er ikke bleven opmærksom paa andre end en Høiesteretsdom af 15de Oktober 1852 i en Sag, som var anlagt paa Indenrigsministeriets Begne mod Kammerherre Grevenkop-Castenskjold, og som angik Indstævntes Forpligtelse til at bortfæste endel Gienomme paa Frederikslunds Gods, hvis Hartkorn var 1 Tønde eller derover. Jeg kan forstaa, hvad der maasse har givet Nogle Anledning til at mene, at denne Dom indeholdt en Afgjørelse af Spørgsmaalet. Det er nemlig ganske rigtigt, at der i Recit'en af Sagen — Fremstillingen af Sagens faktiske Forhold — findes den Bemærkning: „Efter hvad Indstævnte uimodfagt har avanceret, ere alle disse Steder Dele af forhenværende Gaarde, og efter en af Stedets Præst og Sognefoged udstedt Erklæring, hvis Rigtighed heller et er modfagt, blive de anførte Jordbrugere benævnte Husmænd, der vel drive deres Jordlodder med egne Heste og Ploug, men dog søge Erhverv ogsaa ved Veiefjorseler og Picitationsarbejders Udførelse." Men man maa se hen til de virkelige Domspræmissjer i den af Overretten affagte Dom, som af Høiesteret er stadfæstet in terminis — det var for den Tid, da Høiesteret gav Præmissjer, men man brugte den Form: Den indaankede Dom bør ved Magt at stande; man er altsaa foraauidt berettiget til at fremhæve de af Overretten afgivne Domsgrunde. Naar man nu læser disse Domsgrunde, vil det ses, at de dreie sig om det Spørgsmaal, om noget af disse enkelte Steder som saadant maa betragtes som Gaard og altsaa være underkastet Fæstetvang, men aldeles ikke komme ind paa Spørgsmaalet under Synspunktet af den nye Formel, hvorefter Fæstepligten siges at hvile paa Gaardene i Mod sætning til de fra dem afskilte mindre Parceller. Under